

Synpunkter på utkast till lagrådsremiss – Upphandling av vissa kollektivtrafiktjänster

Sammanfattning

Transportstyrelsen avstyrker förslaget att tillåta direkttilldelning enligt EU:s kollektivtrafikförordning i den del som avser förslag om direkttilldelning av avtal om allmän trafik upp till ett värde av 500 000 euro (artikel 5.4), och direkttilldelning av avtal om allmän trafik som rör järnvägstransporter (artikel 5.6). Transportstyrelsen välkomnar däremot förslaget om att regleringen utökas i kollektivtrafiklagen (2010:1065) på så sätt att tillsyn även ska omfatta EU:s kollektivtrafikförordning. Ifråga om denna tillsyn vill Transportstyrelsen även belysa en alternativ ordning för tillsynen över artiklarna 7.2-7.4.

Transportstyrelsens synpunkter

Nedan redogörs för myndighetens synpunkter ifråga om direkttilldelning och myndighetens tillsynsansvar. När det gäller övriga förslag har Transportstyrelsen inget att invända.

Direkttilldelning

Transportstyrelsen avstyrker förslaget att tillåta direkttilldelning enligt EU:s kollektivtrafikförordning i den del som avser förslag om direkttilldelning av avtal om allmän trafik upp till ett värde av 500 000 euro (artikel 5.4), och direkttilldelning av avtal om allmän trafik som rör järnvägstransporter (artikel 5.6). Myndigheten vill i sammanhanget påtala att det saknas en mer ingående redogörelse av skälen till varför en ordning med direkttilldelning förespråkas, vilket försvårar möjligheten att ta ställning till den delen av förslaget.

Transportstyrelsens uppfattning är att direkttilldelning av avtal om allmän trafik kan leda till en ojämlik marknadssituation där förutsättningarna att

konkurrera på lika villkor försämrats. Som också framhålls i remissen kan direkttilldelning tänkas gynna befintliga leverantörer, och därmed göra det svårare för nya leverantörer att ta sig in på marknaden.

Vidare har konkurrensutsatt upphandling inneburit ett effektivt nyttjande av de samhällsliga resurserna. Direktupphandling riskerar däremot att leda till ökade kostnader för trafiken och att skattepengar inte används på bästa möjliga sätt.

Förslaget om direkttilldelning av avtal om allmän trafik inom järnväg innebär en stor förändring av det svenska systemet. Sverige har i EU-sammanhang ansetts vara en förebild gällande såväl marknadsöppning som konkurrensutsättning. Enligt vad Transportstyrelsen erfar har Sverige också goda erfarenheter av nuvarande ordning. En förändring i linje med förslaget behöver enligt Transportstyrelsens uppfattning föregås av en omfattande analys och noggranna överväganden.

Transportstyrelsen vill i detta sammanhang påminna om Europeiska kommissionens arbete med det fjärde järnvägspaketet och den del av förslaget om ändring av EU:s kollektivtrafikförordning om att tilldelning av avtal om allmän trafik på järnväg som huvudregel ska ske genom upphandling. Som framhålls i remissen, pågår lagstiftningsförfarandet för närvarande och det är i dagsläget ännu inte fastställt när förslagen kommer att antas och vilket slutligt innehåll de kommer att få. Det kan inte uteslutas att om förslagen i lagrådsremissen införs kan det svenska systemet för tilldelning av avtal om allmän trafik på järnväg behöva ändras igen när ändringarna i EU:s kollektivtrafikförordning träder i kraft. Att införa en nationell reglering som tillåter direkttilldelning i detta skede kan därför ifrågasättas.

Enligt förslaget ska de behöriga myndigheterna anta riktlinjer för genomförandet av direkttilldelning. Det är dock oklart vad det kommer att innebära i praktiken om exempelvis de olika behöriga myndigheterna använder sig av olika riktlinjer. En sådan ordning riskerar att försvåra för företag, såväl nationella som europeiska, att få en klar bild av förutsättningarna att bedriva verksamhet i olika delar av landet.

Transportstyrelsen ser dock positivt på att direkttilldelning av allmän trafik inom kollektivtrafik på vatten inte får göras, utan att man ska följa cabotageförordningen som säkerställer principerna om icke-diskriminering, öppenhet och opartiskhet.

Om direkttilldelning ändå tillåts delar Transportstyrelsen uppfattningen att trafiknät inte ska kunna delas upp för att kringgå upphandlingsgränserna.

Tillsynsansvar

Transportstyrelsen välkomnar förslaget om att regleringen utökas i kollektivtrafiklagen (2010:1065) på så sätt att tillsyn även ska omfatta EU:s kollektivtrafikförordning. Transportstyrelsen noterar i sammanhanget att regeringen har för avsikt att meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn över kollektivtrafikförordningen med stöd av nuvarande bemyndigande i 4 kap. 5 § kollektivtrafiklagen. Det är positivt och viktigt att Transportstyrelsen har möjlighet att ta ut avgift för denna tillsyn.

Den utökade tillsynen i kollektivtrafiklagen omfattar dock inte artikel 5 i kollektivtrafikförordningen. Transportstyrelsen vill i detta sammanhang uppmärksamma på reglerna om offentliggörande i artiklarna 7.2-7.4 kollektivtrafikförordningen. Det bör övervägas om en mer lämplig ordning är att den myndighet som har ansvar för tillsyn över artikel 5 även bör tilldelas ansvar för tillsyn över artiklarna 7.2-7.4. Dessa artiklar innehåller bl.a. krav som ska iakttas innan respektive efter ett anbudsförfarande. Bestämmelserna hör därför naturligt och omedelbart samman med reglerna om tilldelning av avtal om allmän trafik i artikel 5.

Det har i remissen framhållits att de utökningar av tillsynen som föreslås för Transportstyrelsen och de kostnadsökningar som de medför bör kunna finansieras inom befintliga ramar. För Transportstyrelsen innebär förslaget en utökning av myndighetens uppdrag. Kostnadsökningen med anledning av det tillkommande uppdraget uppskattas till 2 årsarbetskrafter. Myndigheten bedömer vidare att tillsynen enligt artikel 6 kommer att kräva utveckling av IT-lösning till en kostnad om upp till tre miljoner kronor. Transportstyrelsen vill dock framhålla att myndigheten även i andra förslag föreslås kunna finansiera uppgifter inom befintliga ramar. Sammantaget kan inte dessa uppgifter rymmas inom de befintliga ramarna.

Med beaktande av behovet av att arbeta fram föreskrifter samt att utveckla eller vidareutveckla en IT-lösning, bedömer myndigheten att detta arbete kommer att kräva mer framförhållning än den korta tid fram till ikraftträdandet som föreslås. Övriga berörda aktörer bör även ges tid att anpassa sina verksamheter.

Detta ärende har beslutats av stabschef Jacob Gramenius, GD-stab. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog sektionschef Nils Enberg, utredare Pernilla Gunnarsson, jurist Ann-Kristin Olsson, utredare Michael Stridsberg och utredare Charles Bergqvist, den senare föredragande.

Jacob Gramenius
Stabschef